

**'Quickscan natuurtoets - locatie haven -,
Raalterwegzone, Wijhe'**

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in
het kader van natuurwet en -regelgeving*

COLOFON

Titel: 'Quicksan natuurtoets - locatie haven - Raalterwegzone, Wijhe'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet en -regelgeving

Projectcode: 09246

Status: Definitief rapport

Datum: 12 augustus 2010

Auteur: Ing. J.G. (Janneke) Lindenholtz

Eindredactie: Ir. A.B. (Arjen) Goutbeek

Veldonderzoek: Ing. M. (Marco) van der Sluis

Opdrachtgever: Gemeente Olst- Wijhe

Contactpersoon: Mevr. A. Kuiper

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2010)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Lindenholtz J.G. (2010). Quicksan natuurtoets - locatie haven - Raalterwegzone; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet en -regelgeving. Rapport 09-246. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie.....	1
1.3	Algemene opzet en werkwijze	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Nota Ruimte.....	4
3	Flora- en faunawet	6
3.1	Methode	6
3.2	Flora	6
3.3	Zoogdieren	6
3.4	Broedvogels.....	7
3.5	Overige soorten.....	8
4	Geraadpleegde bronnen	9
Bijlagen		
I Raalterwegzone en herontwikkelingslocaties	
II Wettelijk kader	

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In verband met de realisatie van een horecagelegenheid in de nabij de bestaande haven ter hoogte van de Raalterweg in Wijhe is in opdracht van de gemeente Olst- Wijhe (contactpersoon mevrouw A. Kuiper) een quickscan natuurtoets uitgevoerd door EcoGroen Advies BV.

Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 17 juli 2009 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn op hoofdlijnen getoetst aan de Flora- en faunawet en het vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Het plangebied grenst aan beschermde natuurgebieden (Natura 2000 en EHS) en ligt in ganzengebied. Als gevolg van de beoogde plannen en werkzaamheden treden mogelijk negatieve effecten op. Negatieve effecten kunnen optreden tijdens de aanlegfase en de gebruiksfase.

Om na te gaan of (significant) negatieve effecten optreden is het nodig aanvullend onderzoek te doen door het uitvoeren van een habitattoets en een EHS-toets. In een habitattoets wordt nagegaan of de beoogde plannen (significant) negatieve effecten hebben op de beschermde gebieden en wordt beoordeeld of het aanvragen van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet aan de orde is. In een EHS-toets wordt beoordeeld of het voorgenomen plan in strijd is met het beleid van de EHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het plangebied ligt buitendijks en bestaat uit verharding, gazon en enkele bomen. Bebouwing ontbreekt. Er vinden geen werkzaamheden in het oppervlaktewater plaats. Tevens worden geen bomen gekapt, mogelijk wel verplaatst.

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten;
- Wanneer bij het aanbrengen van kunstlicht rekening gehouden wordt met het behoud van de nachtelijke donkerte op de IJssel, heeft het beoogde plan geen nadelige gevolgen op mogelijk aanwezige vleermuizen;
- Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde zoogdiersoorten te verwachten. Zwaarder beschermde zoogdiersoorten zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht;
- Diverse bomen en struiken vormen geschikt broedgebied voor algemene broedvogels. Broedvogels met jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen en te verwachten;
- De aanwezigheid van vissen en voortplanting van amfibieën is vanwege het ontbreken van oppervlaktewater in het plangebied niet aan de orde. In de strooisellaag van groenstructuren is overwintering van laag beschermde amfibieënsoorten te verwachten;
- In het plangebied zijn geen reptielen of beschermde ongewervelden aangetoond of te verwachten. Wel maakt het zandstrandje ten zuiden van het plangebied onderdeel uit van leefgebied van Rivierrombout. Hier zijn namelijk twee huidjes van Rivierrombout aangetroffen. Deze locatie staat echter niet onder invloed van de plannen.

Ontheffing en mitigerende maatregelen

- Het aanvragen van een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet is hier niet aan de orde;
- Voor de in het plangebied mogelijk voorkomende laag beschermde zoogdieren en amfibieën wordt als belangrijkste mitigerende maatregel fasering in tijd genoemd. Schade is - indien de planning van activiteiten dit toelaat - te minimaliseren door grondwerkzaamheden en het eventueel verwijderen van beplanting, zoveel mogelijk uit te voeren in de periode september - oktober. Dit is buiten de voortplantingsperiode van veel dieren, dus buiten de periode waarin dieren extra kwetsbaar zijn;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor begin maart en na half november. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

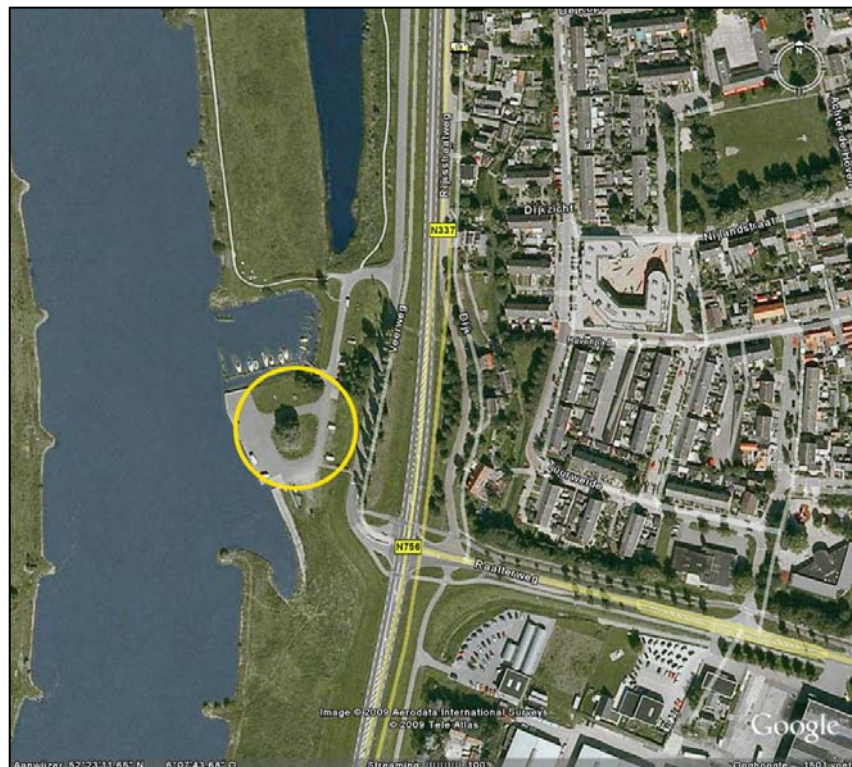
In opdracht van de gemeente Olst-Wijhe (contactpersoon mevr. A. Kuiper) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van een ruimtelijke onderbouwing voor de beoogde realisatie van een horecagelegenheid nabij de bestaande haven ter hoogte van de Raalterweg.

Gemeente Olst-Wijhe is voornemens om in de zogenaamde Raalterwegzone vijf locaties te herontwikkelen (zie voor de ligging van deze locaties bijlage I). Voor vier van deze locaties is reeds een rapportage geschreven (Hoksberg 2009). In voorliggende rapportage wordt alleen de beoogde ontwikkeling op de locatie buitendijks getoetst.

In verband met de Flora- en faunawet, de Nota Ruimte en de Natuurbeschermingswet is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten. In het voorliggende onderzoek worden de mogelijke consequenties in beeld gebracht van de voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. Zie bijlage II voor een toelichting op de genoemde wet- en regelgeving.

1.2 Situatie

De beoogde realisatie van een horecagelegenheid is buitendijks gepland, nabij de haven aan de IJssel (zie figuur 1). Deze locatie bestaat uit verharding, gazon en enkele bomen en struiken. Er is geen bebouwing aanwezig. De exacte locatie van de horecagelegenheid is op het moment van schrijven nog niet bekend. Volgens gemeente Olst-Wijhe worden ten behoeve van de realisatie geen werkzaamheden in het oppervlaktewater verricht. Ook worden geen bomen gekapt, mogelijk wel verplant.

Figuur 1: Globale ligging van de beoogde horecagelegenheid (binnen de gele cirkel) (kaartbron: Google Earth).

1.3 Algemene opzet en werkwijze

Voorliggende quickscan is gebaseerd op één locatiebezoek, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied, is nagegaan welke beschermde plant- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 2).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten te garanderen.

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn - tezamen 'Natura 2000-gebieden' genoemd - en Beschermde Natuurmonumenten;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van o.a. de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

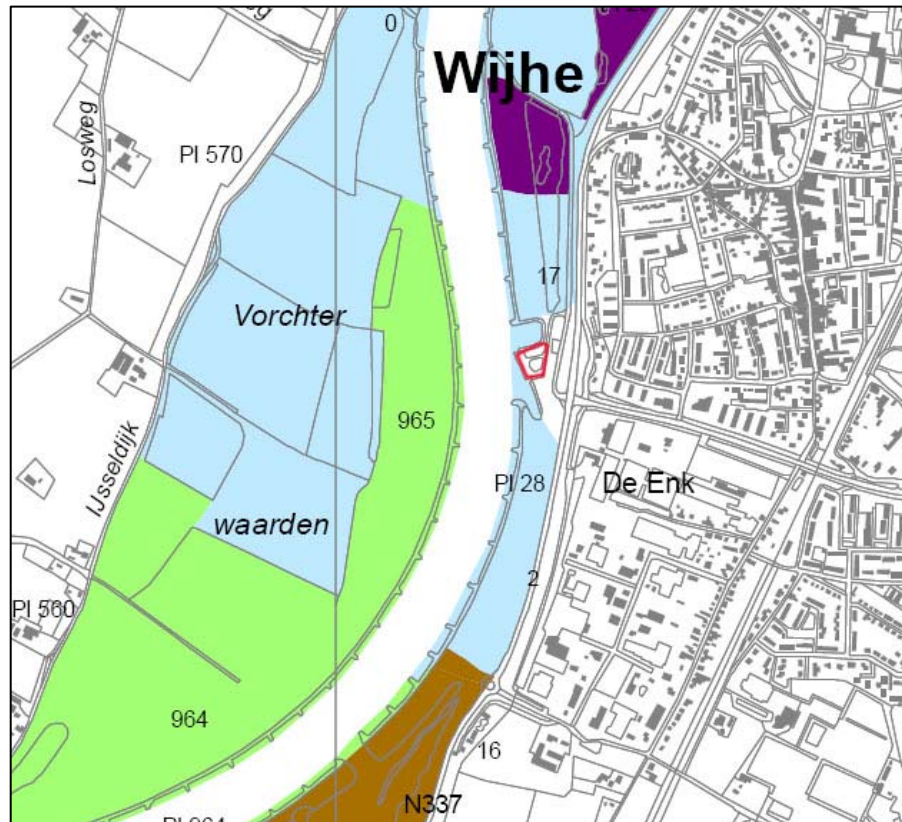
De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke activiteiten buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

In dit hoofdstuk wordt nagegaan welk gebiedsgericht natuurbeleid uitwerking heeft in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld of vervolgonderzoek noodzakelijk is.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt aan de rand van Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden IJssel' (zie figuur 2).

Figuur 2 Ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel (gekleurde vlakken) (Bron kaartondergrond: Ministerie van LNV; Kaartblad 7 Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel).

Voor dit Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen opgesteld voor acht habitattypen, vier vissoorten, Kamsalamander en Bever, vijf broedvogelsoorten en 21 niet-broedvogelsoorten.

Omdat de voorgenomen werkzaamheden plaatsvinden op een locatie die grenst aan een Natura 2000-gebied, treden mogelijk negatieve effecten op. Tijdens de aanlegfase kunnen bijvoorbeeld effecten optreden als gevolg van verlichting, heiwerkzaamheden, transport en dergelijke. Daarnaast kunnen tijdens de gebruiksfase effecten optreden als gevolg van bijvoorbeeld de hoogte van de bebouwing, verlichting en menselijke activiteiten.

Om na te gaan of daadwerkelijk negatieve effecten optreden, is het nodig een habitattoets uit te voeren. Het doel van een habitattoets is na te gaan of significant negatieve effecten te verwachten zijn ten opzichte van de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel en of het aanvragen van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet aan de orde is. Hierbij is het van belang dat de exacte ligging, grootte, hoogte et cetera van de beoogde horecagelegenheid bekend is, wat de planning is van de werkzaamheden en op welke wijze deze worden uitgevoerd.

Beschermd Natuurmonumenten

De onderzoekslocatie ligt op circa 400 meter van Beschermd Natuurmonument 'IJsseluiterwaarden'. Dit Beschermd Natuurmonument is komen te vervallen als gevolg van de aanwijzing als Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden IJssel'. Op dit Natura 2000-gebied is hierboven reeds ingegaan.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het leven geroepen en worden ondermeer ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied aangewezen.

Ecologische Hoofdstructuur

Op 1 juli 2009 is de 'Omgevingsvisie Overijssel' door de Provinciale Staten vastgelegd. In de Omgevingsvisie is het streekplan, verkeer- en vervoerplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan samengevoegd tot één, volledig integraal provinciaal beleidsplan voor de fysieke leefomgeving, om ruimte te bieden aan kwaliteit en ontwikkeling. In het kader van deze vaststelling is tevens op 1 juli 2009 door Provinciale Staten de EHS opnieuw vastgesteld.

Op de Natuurbeleidskaart, behorend bij de Omgevingsvisie Overijssel, is het ontwerp EHS weergegeven. Deze begrenzing bestaat uit de concreet begrensde onderdelen van de EHS (bestaande en nieuwe natuurgebieden en beheersgebieden) en uit zoekgebieden. De zoekgebieden zijn gebieden die nog concreet begrensd worden (Provincie Overijssel 2009b).

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden' van de EHS, waarbij tevens rekening gehouden wordt met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn (Provincie Overijssel 2009b). De kernkwaliteiten binnen de EHS zijn natuurkwaliteit, landschappelijk kwaliteiten en beleving van rust.

Voor de EHS geldt het zogenaamde 'Nee, tenzij' -regime, wat betekent dat (nieuwe) plannen, projecten of handelingen niet zijn toegestaan indien zij de wezenlijk kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten.

EHS in relatie tot het plangebied

Op de Natuurbeleidskaart is te zien dat het plangebied grenst aan de EHS ligt (zie figuur 3 op pagina 5). De EHS betreft hier Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel.

Hoewel geen werkzaamheden in de EHS plaatsvinden is het wel van belang na te gaan of de beoogde plannen en werkzaamheden negatieve effecten hebben op de EHS. Door het uitvoeren van een EHS-toets wordt beoordeeld of het voorgenomen plan in strijd is met het beleid van de EHS.

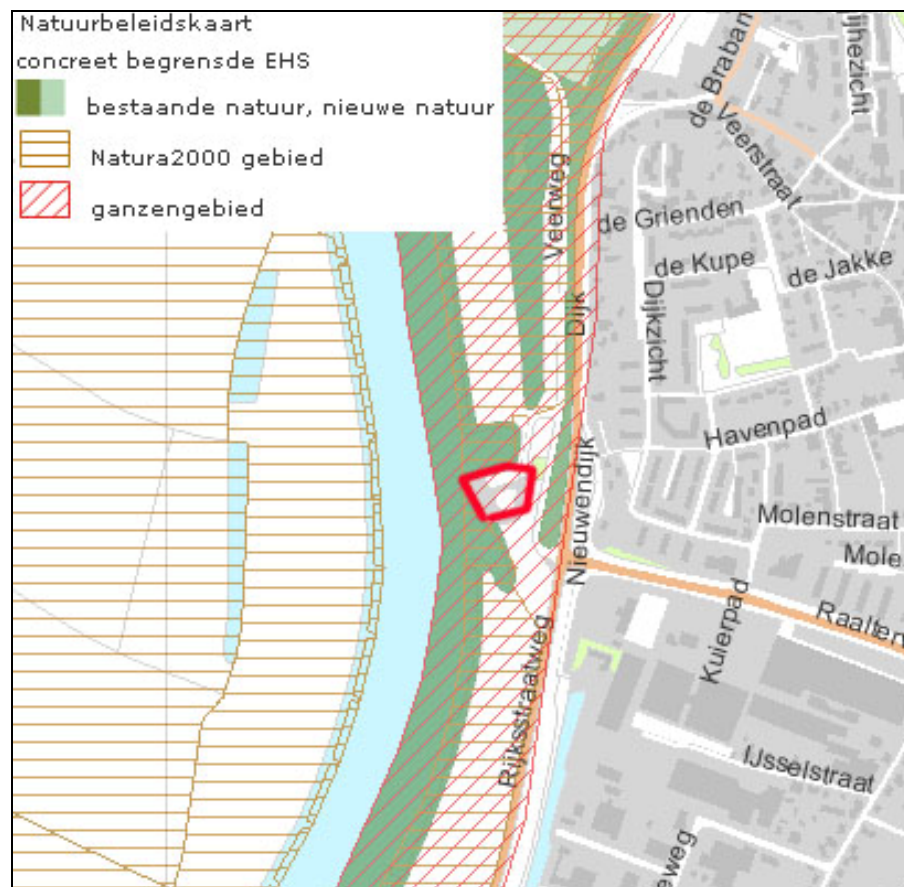
Natuur buiten de EHS

Ook buiten de EHS zijn bos- en natuurgebieden aanwezig. Deze gebieden dragen bij aan belangrijke gebiedskenmerken en dienen daarom behouden te blijven (Provincie Overijssel 2009b). Tot deze gebieden behoren onder andere weidevogel- en ganzengebieden.

Volgens de kaarten behorend bij Omgevingsvisie Overijssel ligt het plangebied in ganzengebied (zie figuur 3). Het plangebied zelf is gezien de terreingesteldheid (met name verharding en bebouwing) niet geschikt voor ganzen. Mogelijk komen in de omgeving van het plangebied wel ganzen voor.

In de huidige situatie zullen ganzen (en weidevogels) zich, als gevolg van verstoring door menselijke activiteiten (haven) en de nabijgelegen N337, naar verwachting reeds op enige afstand van de planlocatie ophouden.

Als gevolg van de beoogde plannen en werkzaamheden neemt de verstoring op ganzen mogelijk toe. Aangezien in het kader van de Natuurbeschermingswet dient te worden ingegaan op mogelijke negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel (waaronder effecten op vogels), is het in deze situatie niet nodig om dit voor ganzen afzonderlijk te doen.

Figuur 3 Ligging van het plangebied (binnen de rode belijning) ten opzichte van de EHS (Provincie Overijssel 2009a).

3 FLORA- EN FAUNAWET

3.1 Methode

Op 17 juli 2009 is een veldbezoek aan het plangebied gebracht. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (Ffwet) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2 en 3) die ontheffingsplichtig zijn. De inventarisatie heeft zich vooral gericht op de soortgroepen flora, vogels, zoogdieren, amfibieën en ongewervelden. Uiteraard zijn ook de andere soortgroepen betrokken in het onderzoek. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht.

3.2 Flora

Op het gazon komen met name algemene soorten voor zoals Witte klaver, Grote weegbree, Engels raaigras, Boerenwormkruid, Zilverschoon, Kruldistel, Madeliefje, Gewoon duizendblad, Krulzuring, Kropaar, Zevenblad en Gewone smeerwortel. Langs de oever van de haven zijn soorten aangetroffen als Grote kattenstaart, Wilde betram, Vijfvingerkruid, Rietgras, Veenwortel, Veldlathyrus, Haagwinde, Hondsdraf, Speerdistel, Witte dovenetel, Schietwilg en Zwarte els.

Volgens de gegevens van Natuurloket¹ blijkt dat in de kilometerhokken (X205/Y489 en X205/Y488) waarbinnen het plangebied valt twee laagbeschermde plantensoorten en drie plantensoorten van de Rode Lijst voorkomen. Naar verwachting komen deze soorten voor in de uiterwaarden van de IJssel.

Binnen het plangebied zijn geen beschermde planten of soorten van de Rode Lijst aangetroffen. Gezien de terreingesteldheid/ soortensamenstelling zijn er ook geen beschermde soorten of soorten van de Rode Lijst te verwachten.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

In de bomen zijn geen geschikte openingen en ruimten aangetroffen die kunnen dienen als (ingang naar een) vaste verblijfplaats van vleermuizen. Daarnaast ontbreekt bebouwing die mogelijk zou kunnen functioneren als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Zodoende worden door de geplande werkzaamheden geen vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen verstoord of vernietigd. Tevens worden geen opgaande lijnvormige structuren verwijderd die voor vleermuizen kunnen dienen als vlieg- en jachtroute en worden geen essentiële foerageergebieden verstoord of vernietigd. Hierbij is het wel van belang rekening te houden met de functie van de IJssel als foerageergebied en/ of vliegroute voor onder andere Watervleermuis en Meervleermuis. Vleermuizen zijn (met name in de avond) gevoelig voor verstoring door kunstlicht rond verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Door er voor te zorgen dat de eventueel aan te brengen kunstlicht niet uitstraalt naar de omgeving (in ieder geval de IJssel niet verlicht), kan hiermee rekening worden gehouden.

Wanneer hiermee rekening wordt gehouden is het nemen van vervolgstappen, zoals nader onderzoek of het nemen van mitigerende maatregelen niet van toepassing.

¹ Het Natuurloket biedt per kilometerhok (1 vierkante kilometer) een weergave van het voorkomen van beschermde en bedreigde soorten per soortgroep. In veel gevallen ontbreken echter recente onderzoeksgegevens of is er onvolledig of geheel geen eerder onderzoek verricht. Natuurloket laat echter niet zien welke soorten het betreft.

Overige zoogdieren

Binnen de planlocatie zijn vaste verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdieren zoals Bosmuis, Rosse woelmuis, Gewone bosspitsmuis, Veldmuis en Aardmuis (allen Ffwet tabel 1) aangetoond of te verwachten.

Zwaardere beschermde soorten (bijvoorbeeld Waterspitsmuis en Bever) worden op basis van biotoopkenmerken, bekende verspreidingsgegevens en de terreingesteldheid niet in het plangebied verwacht.

Bij de planrealisatie zullen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Voor deze soorten geldt in deze situatie echter een vrijstelling van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet.

Schade aan de aanwezige algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door graafwerkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.4 Broedvogels

Er is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Tijdens veldonderzoek is met name gekeken naar de aanwezigheid van broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen. Daarnaast is op basis van biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgement en bekende ecologische principes beoordeeld welke soorten aanwezig kunnen zijn.

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

De lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door zijn beschermd is op 26 augustus 2009 gewijzigd. In deze rapportage is voor de effectbeoordeling de nieuwe lijst gehanteerd. Per die datum zijn nesten van Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstraat, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw jaarrond beschermd.

Tijdens het veldonderzoek zijn geen nesten van broedvogels met jaarrond beschermde nesten aangetroffen.

Overige soorten

In de bomen en struiken is broedgelegenheid aanwezig voor algemene soorten van bos en struweel zoals Merel, Winterkoning, Vink, Roodborst en Houtduif.

Alle van nature in Nederland voorkomende broedvogels, hun nesten, eieren en jongen zijn tijdens het broedseizoen strikt beschermd in de Flora- en faunawet. In het algemeen kunnen effecten op broedvogels of hun nesten en jongen vermeden worden door schadelijke of storende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de aanwezige soorten kan de periode tussen begin maart en half november worden aangehouden als broedseizoen.

Door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen. Indien blijkt dat broedvogels afwezig zijn is het ook mogelijk om binnen de broedperiode van vogels aan te vangen met de werkzaamheden.

Werkzaamheden hoeven niet altijd voor het broedseizoen te worden afgerond op voorwaarde dat er geen broedgelegenheid ontstaat. Daarbij kan het helpen om het ontstaan van ruigtestroken te voorkomen.

3.5 Overige soorten

Zwaardere beschermde soorten (Ffwet tabel 2 en 3) uit de soortgroepen amfibieën, vissen, reptielen en ongewervelden zijn in het plangebied niet aangetroffen en gezien hun biotoopeisen en de terreinkenmerken ook niet te verwachten. Laag beschermde amfibieën zijn wel overwinterend te verwachten. Daarnaast zijn in de omgeving van het plangebied enkele zwaardere beschermde soorten te verwachten.

Amfibieën

In de strooisellaag onder de aanwezige bosschages is overwintering te verwachten van amfibieënsoorten als Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander. Het betreft hier algemene, laag beschermde soorten (Ffwet tabel 1) waarvoor in deze situatie automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet.

Effecten op overwinterende amfibieën kunnen geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de overwinteringsperiode van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in/nabij water.

Vissen

In de IJssel (grenzend aan het plangebied) is het voorkomen te verwachten van de beschermde vissoorten Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad en Bittervoorn. In de IJssel vinden echter geen werkzaamheden plaats, schade aan beschermde vissoorten is zodoende niet te verwachten.

Rivierrombout

Op het strandje ten zuiden van het plangebied zijn twee huidjes van Rivierrombout aangetroffen. Rivierrombout is een soort van Habitatrichtlijn Bijlage IV en zodoende strikt beschermd. Tevens is Rivierrombout opgenomen in de Rode Lijst, maar wordt aangeduid als 'verdwenen in Nederland'.

Vanwege de afwezigheid van geschikt biotoop (zandstrandjes, ruigte en bouwland) is het plangebied zelf niet geschikt als leefgebied voor Rivierrombout (zie ook onderstand kader). Daarnaast staat de betreffende locatie niet onder invloed van de beoogde plannen. Negatieve effecten op de soort en de leefomgeving van de soort zijn zodoende niet te verwachten.

Rivierrombout

Rivierrombout is een bewoner van grote rivieren. De soort komt vooral voor in delen van de rivier met een zandbodem of zandig tot slibrijke waterbodem. Eieren worden afgezet op het water. De larven komen vrij snel uit en leven twee tot drie jaar onder water. De larven sluipen vrijwel uitsluitend uit op zandstrandjes langs rivieren. In Nederland is een duidelijk verband aangetoond tussen de aanwezigheid van zandstrandjes tussen kribvakken en de aanwezigheid en talrijkheid van de Rivierrombout. De volwassen dieren verspreiden zich in de omgeving en vliegen boven ruigte en bouwland, waar ze op insecten jagen en ook overnachten. Waarschijnlijk vindt in de omgeving van rivieren ook de paring plaats.

Bron: www.minlnv.nederlandsesoorten.nl

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Bode A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve & R. Zollinger (1999). De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.
- Bont A. de, T. de Bruijn, S. Maarschall & R. van Dijk (2009). Stedenbouwkundige visie Raalterwegzone, Wijhe; Inclusief plan voor het nieuwe gemeentehuis,
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2006). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Hoksberg M.G. (2009). Quickscan natuurtoets Raalterwegzone; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van de Flora- en faunawet. Rapport 09-246. EcoGroen Advies, Zwolle
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van Rode Lijsten flora en fauna.
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Nöllert, A. & C. Nöllert (1992). Amfibieëngids van Europa.
- Provincie Overijssel (2009a). Kaartmachine behorend bij 'Omgevingsvisie Overijssel'. <http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/omgevingsvisie/omgevingsvisie.html>
- Provincie Overijssel (2009b). Omgevingsvisie Overijssel; Visie en uitvoeringsprogramma voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van de provincie Overijssel. Mei 2009, Provincie Overijssel.
- RAVON Reptielen, Amfibieën, Vissenonderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: RAALTERWEGZONE EN HERONTWIKKELINGSLOCATIES

De sterren geven de beoogde herontwikkelingslocaties weer. De meest links gelegen ster betreft de locatie voor een horecagelegenheid. Kaartbron: De Bont *et al.* 2009.

BIJLAGE II: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

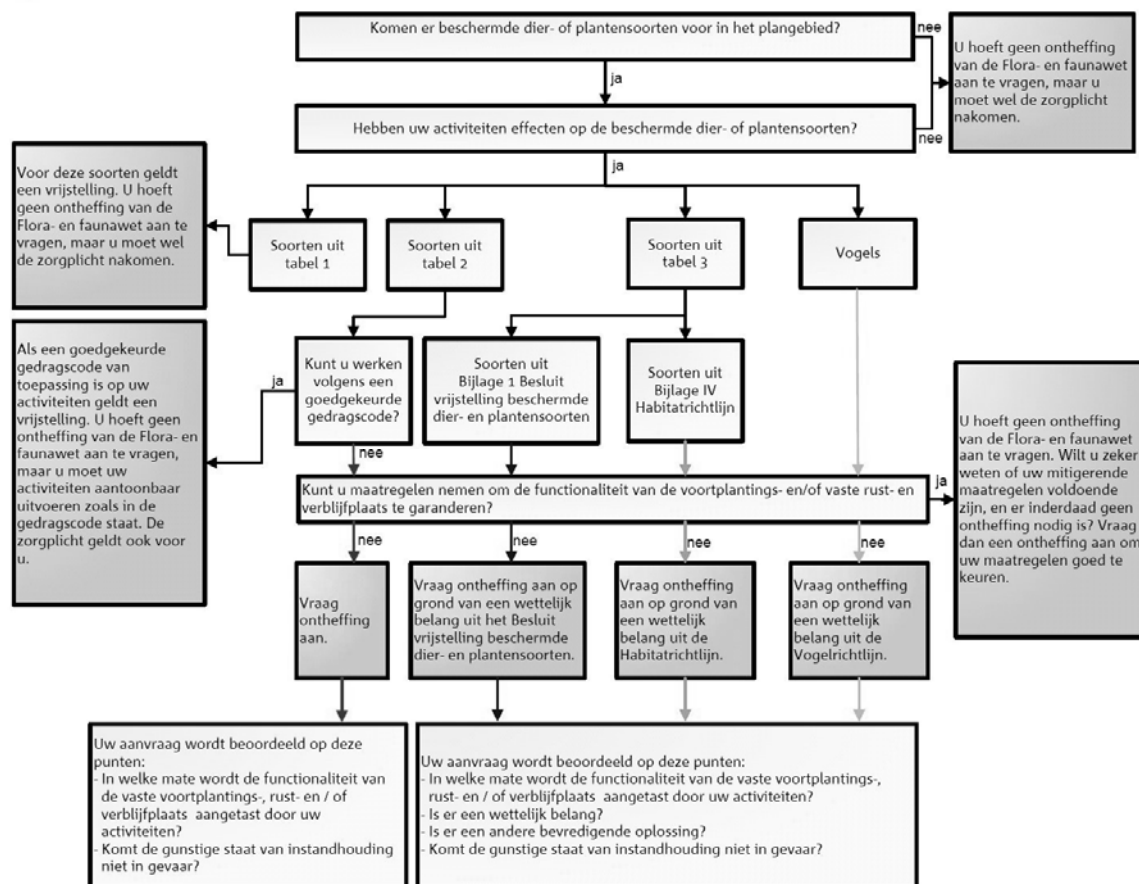
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrictlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrictlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels².

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

² In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op [www.minlnv.nl/Onderwerpen Natuur](http://www.minlnv.nl/Onderwerpen/Natuur). U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.